

Operatie Amherst en de Franse SAS parachutisten

Operatie Amherst was de codenaam van de geallieerden voor een speciale commandoactie. In de nacht van 7 op 8 april 1945 worden de manschappen van het 3^e en 4^e French Special Air Service Regiment gedropt langs de lijn Meppel - Hoogeveen - Assen.

Inderdaad, Franse para's. Iets meer historie van de Franse SAS leden vooraf.

Al in 1940 gaf generaal De Gaulle opdracht een speciale parachutisteneenheid op te richten. De naam hiervan werd: 1^e Compagnie d'Infanterie de l'Air.

Begin 1941 werden de eerste militairen al gedropt in Frankrijk om als geheim agent aan de slag te gaan.

Midden 1941 ging meer dan de helft van de compagnie naar het Midden-Oosten om te helpen in de strijd tegen het Duitse Afrika korps.

De rest bleef in Engeland achter ter beschikking voor geheime opdrachten in Frankrijk.

Begin 1942 werden circa 50 man, die toen in Egypte waren, opgenomen in de Special Air Service (SAS) onder commando van kapitein [David Sterling](#), ze werden het 'French Squadron' genoemd.

David Sterling in 1942

Van februari 1942 tot april 1943 werden ze ingezet bij alle missies van de SAS in Tunesië en op Kreta. In april 1943 keerden de overlevenden terug naar Engeland.

In Tunesië werd een nieuw squadron gevormd dat werd toegevoegd aan het 2^e Britse SAS Regiment voor acties in Italië.

R.W. McLeod

De opbouw ging verder in Engeland. Van verschillende zijden werden manschappen aangetrokken: oudgedienden uit Libië; uit Frankrijk gevluchte 'Engelandvaarders'; vrijwilligers uit vele windstreken en Noord-Afrikaanse aanhangers van De Gaulle.

Samen met het 1e en 2e Britse Regiment en het 5e Belgische Regiment gingen deze Fransen als het 3e en 4e Régiment de Chasseurs Parachutistes deel uitmaken van de, ondertussen opgerichte, SAS Brigade onder bevel van brigade-generaal [Roderick William McLeod](#).

De brigade kreeg een zware training in Schotland en was begin 1944 gereed voor inzet. Hun kamp in Zuid-Engeland kwam in de buurt van het juist geopende vliegveld [Fairford](#).

In de nacht van 5 op 6 juni 1944 werden ruim 400 Franse para's gedropt in Normandië. Hun taak: de aanvoer van Duitse versterkingen naar Normandië zoveel mogelijk te verhinderen in samenwerking met het Franse verzet.

Gedurende twee maanden werden deze 430 mannen ingezet. Van hen sneuvelden er 77 en 192 mannen raakten gewond of vermist.

Het 3^e Regiment werd o.a. ingezet in Bourgondië, ook zij hadden als opdracht de Duitse troepen maximaal te frustreren. Zij kregen de beschikking over, enigszins, gepantserde jeeps. Een bekend wapenfeit is de goed geslaagde aanval met jeeps in [Sennecey-le-Grand](#) op een grote colonne Duitse voertuigen. [Achter deze link zit een zeer uitvoerig verslag (Engels) van de inzet van deze eenheid]

Zelf verloor de SAS 16 man, waaronder hun commandant.

In deze plaats werd in 1984 een algemeen SAS-monument opgericht. Een eerbetoon aan de gesneuvelden SAS leden van welke nationaliteit dan ook.

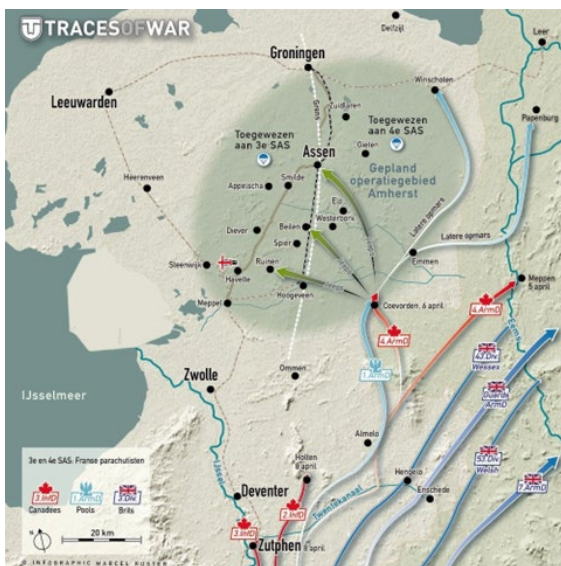
Ook tijdens de Slag in de Ardennen werden de Franse SAS regimenten ingezet.

Hierna werden ze, in februari 1945, overgeplaatst naar Engeland om op sterkte gebracht te worden. Het merendeel van de nieuwelingen was afkomstig uit het Frans verzet, de Maquis. Brigade-generaal [James Michael Calvert](#) had inmiddels McLeod opgevolgd als commandant en was van plan de brigade in Nederland in te zetten.

Het plan van generaal Calvert in grote lijnen:

- * Deel van het 2^e Britse Regiment zal op de Veluwe gedropt worden, [Operatie Keystone](#). Dit plan is slechts deels uitgevoerd.
- * Het Belgische 5^e Regiment komt onder bevel van het 2^e Canadese Legerkorps. Zal infiltreren in Noord-Nederland, [Operatie Larkwood](#).
- * Beide Franse Regimenten worden gedropt in Zuidoost Friesland en Drenthe voor:

Operatie Amherst.

De lijst van opdrachten die ze meekregen was lang. Kort samengevat:

- * sticht zoveel verwarring achter de Duitse linies;
- * verover in het doelgebied de bruggen, c.q. verhinder de vernieling;
- * voorkom vernieling van de vliegvelden bij Steenwijk, Eelde en Leeuwarden;
- * organiseer en werk samen met het plaatselijk verzet;
- * geef zoveel mogelijk informatie door aan de Canadese hoofdmacht.

Alles was erop gericht dat de Canadese troepen zo snel mogelijk, met minimale weerstand, konden doorstoten naar Groningen.

Circa 700 militairen waren begin april 1945 inzetbaar. Behalve de manschappen zouden ook 18 jeeps gedropt worden.

Verder zouden containers gedropt worden met wapens, munitie, verbindingsapparatuur en rantsoenen.

Dummy, 'Rupert'
genoemd

Na het droppen van de manschappen werden ook nog ruim 140 dummy parachutisten afgeworpen. Dit om eventuele verwarring bij de vijand nog te vergroten. Daarom moesten parachutes blijven liggen en radioberichten zouden melding maken van grootschalige droppings in Noord-Nederland.

Voor deze droppings stonden natuurlijk geen grondploegen gereed. De opzet was dat er gesprongen werd in groepen, zgn. 'sticks' van 15 man. Ingezet zouden worden 47 Short Stirlings met 702 para's aan boord en in totaal 219 containers.

Onder de para's bevonden zich vier Nederlanders en één Syriër, [Ibrahim Azem](#).

Aanvankelijk was de planning dat op 14 april 1945 de landingen zouden plaats vinden, maar door de snelle opmars van de grondtroepen werd dit naar voren gehaald en vastgesteld op 6 april 1945.

De planning, die op 3 april gereed was, moest nog een keer aangepast worden.

Sommige delen van een doelgebied waren al in geallieerde handen, met spoed moest een aangepast doelgebied worden bepaald.

Een aantal Franse S.A.S.-para's van het 2e RCP in de omgeving van Ipswich, vlak voor het begin van Amherst.

De weersverwachting voor de geplande operatie was overigens slecht.

De meteorologische diensten voorspelden met betrekking tot het operatiegebied unaniem een laaghangende bewolking, dichte grondmist en praktisch geen zicht. Geen geschikt weer dus voor para's. Desondanks werd besloten de operatie te laten doorgaan.

Wat niet doorging was het afwerpen van 18 met mitrailleurs bewapende, gepantserde jeeps vanuit 18 Halifax-toestellen.

Deze beslissing, het niet afwerpen van de jeeps, was van onmiddellijke invloed op de gevechtskracht en mobiliteit van de para's.

De sterkte van de in Noordoost-Nederland aanwezige Duitse troepen werd door de geallieerde inlichtingendiensten geschat op circa 12.000 man, waaronder een Nederlandse SS-Brigade.

Omdat men ervan uitging dat de Duitse troepen waarschijnlijk gedesorganiseerd, oorlogsmoe en gedemoraliseerd zouden zijn, werd voorzichtig aangenomen dat zij, incidenteel misschien, wel bereid waren tot een overgave.

De praktijk zou echter anders uitwijzen.

Gesprongen werd uit de Short Stirlings. Van de beoogde 47 machines bleef er één achter met een technische storing, maar volgde later.

Globaal tussen 00.00 uur en 01.00 uur in de nacht van 8 april 1945 vonden de droppings plaats.

Deze waren niet bepaald succesvol.

Door slechte navigatie, de grote hoogte waarop gesprongen werd, (600 meter in plaats van de gebruikelijk 250 meter) en het slechte weer landden de meeste sticks ver van de beoogde locaties.

In één geval bijna 60 kilometer uit de koers.

De droppings eisten al de eerste slachtoffers.

Op de begraafplaats van Beilen bevindt zich het graf van de sergeant Yago Ragnacci, die na zijn sprong verdrinkt in een sloot. Jean Marie Ravenel, begraven in Smilde, komt in de problemen als zijn parachute in de knoop raakt met de parachute van een container. Hij wordt door de container verpletterd. Verder waren er botbreuken en hoofdletsel door landingen in bomen.

Ook een ingezet [Jedburgh-team](#), dat bij Hooghalen landde, had direct een probleem.

Ruysch van Dugteren

De Nederlandsche [kapitein Bestebreurtje](#) brak zijn enkel en de leider, majoor Harcourt (Brits) werd al snel gevangengenomen.

Een andere Nederlander, [kapitein Ruysch van Dugteren](#), slaag er wel in met zijn radiotelegrafist, sergeant Somers (Brits), in contact te komen met het verzet en een wapendropping in de regio te regelen.

Bestebreurtje

De parachutisten kwamen verspreid over heel Drenthe en zelfs in Friesland neer en konden elkaar in het bosrijke Drenthe slecht terugvinden.

Hergroepering geschiedde dan ook sporadisch.

Achter de linies Foto: Traces of War

Geïsoleerde groepjes parachutisten probeerden vooral te overleven en hielden zich met hulp van de bevolking schuil. De represailles tegen de bevolking waren keihard.

Op de foto rechts ziet u een Frans radioteam in de bossen bij Gasselte. De man achteraan bedient een generator om stroom op te wekken voor de apparatuur.

Geen enkele groep kwam in de buurt van het vliegveld in Havelte terecht.

Toen de para's daar uiteindelijk aankwamen bleek het verlaten en onbruikbaar door bombardementen van de Britten en de Amerikanen.

De daaropvolgende dagen legden de Fransen overal in Drenthe en Friesland hinderlagen aan en leverden gevechten met de Duitsers waarbij ze ondersteund werden door het verzet.

Op een aantal plaatsen gingen de para's over tot commandoacties met wisselend succes.

Een aanval op een Duitse commandopost in Westerbork lukte deels.

De post werd tijdelijk uitgeschakeld.

Een aantal Duitsers sneuvelde, de commandant, [generaal-majoor Böttger](#) raakte zwaargewond maar kon ontsnappen.

De Fransen verloren hierbij drie man.

Karl Böttger

Bij Gasselte was een hergroepering van 4 sticks gerealiseerd.

Daar werd op 9 april de commandopost van het NSK aangevallen.

(NSK = Nationalsozialistisches Kraftfahrer Korps; aan- en afvoereenheid)

Hierbij werden 18 Duitsers, waaronder twee officieren, gevangengenomen en afgevoerd naar de naburige bossen, en raakten er enkelen gewond.

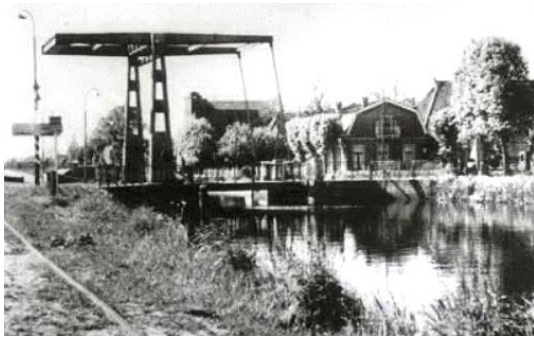
Een Franse para sneuvelde.

Deze actie kreeg een staartje. 's-Avonds keerden de Duitsers vanuit Borger naar Gasselte terug en sloten de mannelijke bevolking op in de dorpskerk, dit wegens vermeende hulp aan de Franse para's.

Er werden voorbereidingen getroffen alle gijzelaars dood te schieten.

Uiteindelijk werden zestien burgers in Assen gevangengezet en op 13 april 1945 door de Canadezen bevrijd.

In Smilde wist een stick de Veenhoopsbrug over de Drentse Hoofdvaart onbeschadigd in handen te krijgen, nadat leden van het plaatselijk verzet, vader en zoon Voortman, er tot tweemaal toe in waren geslaagd de springladingen onder de brug te verwijderen.

Stokersverlaatbrug

Ook de Stokersverlaatbrug in Appelscha, over de Opsterlandse Compagnonsvaart, kwam onbeschadigd in handen van enkele sticks, die onbedoeld in die omgeving waren geland.

Ook via déze brug konden de Canadezen enkele dagen later snel hun opmars voortzetten.

In totaal werden echter 140 bruggen vernield.

Op een aantal locaties in zuidoost Drenthe kregen de Franse parachutisten steun van de Belgische pantserjeeps die vanaf Coevorden waren gekomen en waarmee gewonden weer naar de eigen linies gebracht werden.

Een Poolse verkenningseenheid, speciaal samengesteld om een aantal Franse para's uit benarde posities te ontzetten, steunde de Fransen met succes, o.a. bij Westerbork.

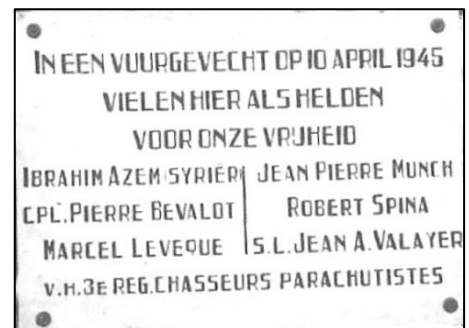
Op verschillende plekken werden andere Duitse installaties aangevallen, zoals in Orvelte (de vlasfabriek en de brug) en de aardappelmeelfabriek 'Oranje'.

In een tweetal benarde situaties vroegen de para's luchtsteun en herbevoorrading aan.

Deze werden met succes geleverd door Typhoons van de 84th Group Royal Air Force.

In andere gebieden echter, zoals enkele kilometers ten noordwesten van Assen, leden sommige sticks, in het open terrein en in de nabijheid van een groot garnizoen, zeer zware verliezen, oplopend tot wel tot 50 % van de totale sterkte. Het betrof de sticks 1, 3, 5 en 7 van de 1e Compagnie van het 3e Bataljon.

Bij één van hun acties werd een groep door twee Nederlanders verraden, waardoor zes para's in en bij een landbouwschuur sneuvelden (Zeijerveld).

In een aantal andere gevallen bood het verzet steun, wat soms tot represailles leidde.

Zo schoten de Duitsers, op grond van vermeende samenwerking met de Franse para's, als vergelding in totaal 33 Nederlandse burgers standrechtelijk dood: 21 in Spier op de Wijsterseweg (gemeente Hogeveen), 10 in Diever en 2 in Schoonoord.

Bij Westerbork viel het vierendertigste Nederlandse slachtoffer, een boer die onderweg naar huis door een nerveuze Duitse wachtpost dodelijk werd verwond.

In z'n algemeenheid kan worden gesteld dat de Franse para's met wisselend succes een groot aantal kleinere gevechtsacties hebben uitgevoerd in een door Duitse troepen beheerst terrein, dat weinig dekking bood.

In veel gevallen duurden hun acties aanmerkelijk langer dan de geplande 72 uur. Vooral degenen die in het noordelijk deel van de provincie Drenthe waren geland moesten vijf tot zes dagen doorvechten, alvorens door Canadese eenheden te worden ontzet.

Waar bij de meeste geallieerde troepen aan het eind van de oorlog sprake was van zo weinig mogelijk risico willen lopen, gold dat voor de twee Franse SAS-bataljons in veel mindere mate. Kennelijk wilde men zich opnieuw bewijzen, daarmee het bestaansrecht van dit soort speciale eenheden aantonend, een onderwerp waarover binnen het geallieerde kamp al langdurig werd gediscussieerd.

Na de oorlog was de waardering voor de geallieerde eenheden groot. Terecht. Zo ook ten aanzien van de twee Franse bataljons. Op 9 mei 1950 kende koningin Juliana uit erkentelijkheid de Bronzen Leeuw toe aan de beide Franse SAS- regimenten, en beval dat dit onderscheidingsteken tevens bevestigd zou worden op het vaandel van de beide regimenten.

Op 16 mei 1950 werd in Kapelle-Biezelinge (Zeeland), op het Franse oorlogskerkhof, een monument onthuld ter nagedachtenis aan alle in Nederland (tussen 1940 en 1945) gesneuvelde Franse militairen.

Ten slotte werd in 1985 in Assen aan de Vaart ZZ het grote Franse Paramonument opgericht, dat o.a. getooid is met de tekst "Du ciel la liberté" (Vrijheid uit de lucht).

Elders in Drenthe staan nog andere (kleinere) monumenten, die blijvend herinneren aan operatie "Amherst".

Na de oorlog was er gelegenheid te over om alle geallieerde operaties zorgvuldig onder de loep te nemen en lering te trekken uit de opgedane ervaringen. Ook "Amherst" ontkwam daar, terecht, niet aan.

Achteraf (ver)oordelen is erg makkelijk, dat dient men zich terdege te realiseren.

De meningen over het succes van de Franse para's in Drenthe lopen trouwens sterk uiteen. De Canadese generaal Crérar en zijn ondercommandanten vonden bijvoorbeeld dat de inzet van de beide SAS-bataljons in hoge mate had bijgedragen tot de Canadese snelle opmars. Anderen daarentegen stelden dat het Duitse leger al nagenoeg verslagen was en dat de Franse operatie nauwelijks had bijgedragen tot de bevrijding van Noord- Nederland. Die was er volgens hen toch wel gekomen, maar dan wat later.

Hoe het ook zij, voor de Franse SAS parachutisten in Noord-Nederland golden destijds dit soort bespiegelingen niet.

Men deed gewoon zijn plicht, en dat was vechten tot het einde. Misschien wel indachtig de Engelse zegswijze: "There 's not to wonder why, there 's but to do and die."
(Men moet zich niet afvragen waarom, maar gewoon doen en sterven).

De verliezen aan Franse zijde bedroegen in totaal drieëndertig man. (5 officieren, 7 onderofficieren en 21 korporaa/soldaten)

In totaal fusilleerden de Duitsers 7 para's en verdronken er tijdens de landing 2, beiden in de directe omgeving van Assen.

Verder telde men bijna 60 ernstig gewonden (inclusief degenen die botbreuken hadden opgelopen), en werden er 69 naar het krijgsgevangenenkamp Wesermünde (thans Bremerhaven -hs) afgevoerd.

Zij werden op 30 april 1945 door Engelse eenheden bevrijd.

Paramonument in Assen Foto: Bernd Otter

De bres midden in het monument staat symbolisch voor de stootkracht van deze para's, die deel uitmaakten van de S.A.S. (Special Air Service).

Herman Sligman

Bronnen: Wikipedia; Traces of War; Drenthe in Oorlog; Liberation Route Europe; codenames.info; netwerk oorlogsbronnen; docdroid.net; strijdbewijs.nl

P.S.

Zij, die een uitgebreid verslag willen lezen en originele foto's van destijds willen zien: kunnen onderstaande link activeren. Bestand: PDF, Engels 39 bladzijden

<https://tinyurl.com/y7cwkydsd>

